

Radboud beperkt geldigheidsduur tentamens

Wie niet in vijf jaar de driejarige bacheloropleiding voltooit, moet vertrekken. Deze 'B-in-5 regel' is onlangs ingevoerd bij een vijftal opleidingen van de Radboud Universiteit (bedrijfswetenschappen, bestuurskunde, economie, politicologie, sociale geografie & planologie).¹ Jasper van Dijk (SP) heeft daarover op 8 april kamervragen ingediend.² De 'B-in-5 regel' houdt in dat de geldigheidsduur van de postpropedeutische tentamens vervalt zodra de student vijf jaar bij de opleiding staat ingeschreven. Eerder was voor de propedeuse reeds een soortgelijke 'P-in-2 regel' van kracht geworden. De 'M-in-2 regel' voor de (eenjarige) masteropleidingen is iets soepeler: tentamenbriefjes blijven twee jaar geldig; en de deeltijders in de duale masteropleidingen worden nog coulanter behandeld (M-in-3).

De vijf genoemde opleidingen kennen geen Bindend Studieadvies (BSA) in de propedeuse. Maar behalve met de regels inzake de geldigheidsduur van tentamens, worden studenten met een toegangsdrempel voor het tweede cursusjaar van de bacheloropleiding geconfronteerd: ze moeten 60 à 70% van de propedeutische studiepunten hebben behaald voordat ze tweedejaars tentamens mogen afleggen. Aangezien elk vak jaarlijks slechts tweemaal gelegenheid biedt om het tentamen af te leggen, kan deze drempel in combinatie met de 'P-in-2 regel' tot een studievertraging van een heel jaar leiden.

De nieuwe 'B-in-5 regel' komt in de plaats van de regel die al langer in de betrokken opleidingen bestaat: het tentamenbriefje van postpropedeutische tentamens blijft in elk geval vijf jaar geldig, maar de examencommissie kan na het verstrijken van deze termijn een aanvullend dan wel vervangend tentamen opleggen voordat het bachelordiploma wordt toegekend. Deze oude regel blijft van kracht voor tentamens die vóór 1/9/2008 behaald zijn.

Studenten die nu al bij de betrokken bacheloropleidingen ingeschreven staan, kunnen met recht de vraag opwerpen waarom het hun niet vergund is hun bachelorstudie onder deze oude regeling te voltooien. Men denke aan een *vijfdejaars werkstudent* die op 31/8/2008 zijn eindschrijft inlevert. Na een revisie (30/9/2008) krijgt hij een voldoende, maar die heeft op hetzelfde moment zijn geldigheid verloren, want op 1/9/2008 was de vijfjarentermijn reeds verstreken. Hij is voor al zijn vakken geslaagd, maar hij krijgt geen diploma.

Invoering van de 'B-in-5 regel' stuitte aanvankelijk op verzet van studentenvertegenwoordigers in de raden en commissies. Maar de studentenvakbond AKKU bericht dat zij hun verzet opgaven toen de faculteit zich bereid toonde de vijfjarentermijn voor studenten met *bestuursfuncties* met één jaar te verlengen.³ Van een soortgelijke dispensatie voor *werkstudenten* is echter geen sprake. Dat is nogal schrijnend als men bedenkt dat de betrokken bacheloropleidingen geen deeltijdvariant kennen.

Maar in juridisch opzicht is er een fundamentele bezwaar tegen de P-in-2, B-in-5 en M-in-2 regel. De faculteit maakt *misbruik* van haar wettelijke bevoegdheid om de geldigheidsduur van tentamens te beperken. De bevoegdheid om de geldigheidsduur te beperken berust namelijk op het uitgangspunt dat studenten niet gediplomeerd mogen worden als de getentamineerde stof inmiddels ernstig verouderd is.

In een grijs verleden (vóór 1963) was het gewoonte dat het kandidaats- en doctoraalexamen in één keer werd afgenomen (als een *batterij-examen*). Maar bij wijze van gunst mocht men tevoren ook 'vrijstellende tentamens' afleggen. Studenten werden vrijgesteld van de verplichting in die vakken examen af te leggen, op voorwaarde dat het examen binnen een redelijke termijn (meestal vijf maar soms ook tien jaar na het behalen van het tentamen) werd afgelegd. In later jaren werd het batterij-examen vervangen door een *paperclip-examen* (een verzameling tentamenbriefjes bijeengehouden door een paperclip), maar het uitgangspunt bleef gelijk: door middel van de beperking van de geldigheidsduur werd voorkomen dat de getentamineerde stof bij de uitreiking van het diploma ernstig verouderd was.

Welnu, de Radboud Universiteit maakt *misbruik* van haar bevoegdheid om de geldigheidsduur van tentamens te beperken. Zelfs de tentamenbriefjes van tentamens die gisteren zijn afgelegd, worden ongeldig verklaard: niet omdat de getentamineerde stof inmiddels verouderd is, maar omdat de student langer over zijn opleiding doet dan de faculteit wenselijk acht.

In de jaren 1970 waren er precedentes: faculteiten werden tot de orde geroepen toen ze probeerden de geldigheidsduur van tentamens te limiteren tot de toegestane inschrijvingsduur. De toegestane inschrijvingsduur was de periode dat studenten van de onderwijsvoorzieningen gebruik mochten maken; na het verstrijken ervan mochten ze alleen nog maar tentamens en examens afleggen. Toen is uitdrukkelijk vastgesteld dat faculteiten hun boekje te buiten gingen als ze de geldigheidsduur van de tentamens limiteerden tot de toegestane inschrijvingsduur. Ook regelingen van dezelfde orde, zoals afwijzingstermijnen voor de jaarexamens bij Geneeskunde, werden verboden.

Er is dus alle reden voor minister Plasterk om de Onderwijsinspectie opdracht te geven om nader te onderzoeken op welke schaal deze praktijken in het hoger onderwijs voorkomen en om vast te stellen of deze praktijken onrechtmatig zijn, in het licht van de bedoelingen van de wetgever met betrekking tot de limitering van de geldigheidsduur van tentamens. Maar nog fatsoenlijker zou zijn als hij per omgaande een wetswijziging zou initiëren om deze praktijken onmogelijk te maken.

Maar het probleem is dat minister Plasterk nog niet zo goed weet wat hij ervan moet vinden. In de Strategische Agenda Hoger Onderwijs heeft hij aangekondigd dat onderwijsinstellingen de mogelijkheid moeten krijgen om ouderejaarsstudenten uit de bacheloropleiding te verwijderen als ze te weinig studiepunten halen, maar in zijn mondelinge toelichting daarop meent hij dat dat meer het karakter van een welgemeend advies in een functioneringsgesprek zou moeten hebben: je bakt er niets van, zou je er niet beter aan doen de knoop door te hakken en te vertrekken?⁴

De Kamer zou de minister erop kunnen wijzen dat faculteiten inmiddels met het Bindend Studietoelatingadvies (BSA) in de propedeuse en de toelatingsselectie voor de masteropleiding adequate instrumenten hebben om ongeschikte studenten te weren. Zeker als men bedenkt dat de overheid zich evenmin onbetuigd laat: van haar kant heeft zij immers een effectief instrument ingezet, in de vorm van het jaarlijkse collegegeld van 1500 euro (verhoogd met de rente, en rente-op-rente, die studenten op hun studieleningen moeten betalen): deze hoge financiële lasten vormen voor hen een krachtige impuls om niet langer over hun studie te doen dan nodig is.

Het voordeel van het wettelijke BSA in het eerste studiejaar is dat ongeschikte studenten snel geïdentificeerd en met zachte of harde hand uit de opleiding verwijderd worden. Zij hebben dan nog voldoende tijd hun studieloopbaan te herzien en elders alsnog een diploma te halen. Het nadeel van de 'P-in-2' en 'B-in-5' regeling is dat de selectie die de wetgever vooral in het eerste studiejaar had willen doen plaatsvinden, tot volgende studiejaar wordt uitgesteld. Daardoor wordt kostbare studietijd verspild.

Wes Holleman
weblog onderwijs 14-4-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

¹ <http://www.studiegids.science.ru.nl/2007/management/prospectus/economie/contents/info/11382>

² <http://www.minocw.nl/documenten/2070816940.pdf>

³ <http://akkuweb.com/akkunieuws/artikel/bachelor-in-5-jaar-bij-management.html>; zie ook:
<http://www.ans-online.nl/lead-story/vijfjarenplan-bij-managementwetenschappen>, en
<http://www.voxlog.nl/blog/kamervragen-over-ans-artikel>

⁴ <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=217>